

Onderweg

Theo Brock; Overweging 23 april 2023; 3de zondag van Pasen (Handelingen 2,14.22-32; Lucas 24,13-35)

De lezingen van vandaag getuigen opnieuw van de verrijzenis van Jezus, met de centrale boodschap dat de Verrezenen ons vergezelt op onze levensweg, in goede en in slechte dagen. Dat blijkt het duidelijkst uit de mooie en inspirerende Evangelielezing van Lucas over de Emmaüsgangers.

Het verhaal gaat over twee mensen die teleurgesteld en diep ontgoocheld heel symbolisch weglopen van de heilige stad Jeruzalem. Jezus, hun Messias, waarop ze al hun hoop hadden gevestigd, was daar verraden, terechtgesteld en de schandelijke kruisdood gestorven. En met zijn dood was hun hoop ook begraven. De tocht van die twee mensen was dus een aftocht; een aftocht van Jeruzalem naar Emmaüs.

Opvallend is dat op historische kaarten van Israël de plaats Emmaüs nergens te vinden is, ook al wijzen hedendaagse reisgidsen enkele locaties aan, maar dat is meer om commerciële redenen. Wellicht gebruikt de evangelist die niet bestaande plaatsnaam om aan te geven dat Emmaüs 'overal' kan zijn. De weg van Jeruzalem naar Emmaüs in het verhaal staat immers symbool voor teleurstelling, ontredding, verslagenheid en wanhoop. Dat zijn gevoelens die mensen overal in de wereld in de greep kunnen houden. Ook is het opvallend dat we in het Evangelieverhaal slechts van één van de Emmaüsgangers de naam vernemen, namelijk Kléopas. De naam van de metgezel blijft ongenoemd. De niet bij naam genoemde tweede leerling staat mogelijk voor 'iedereen', dus ook voor ons. Dat zou erop kunnen wijzen dat de evangelist Lucas een verhaal vertelt over iedereen en overal, en ons bewust in het gebeuren wil betrekken. Dan kunnen we ons natuurlijk afvragen waar wij staan in het verhaal.

We zouden ons met die twee Emmaüsgangers kunnen identificeren als we teleurgesteld zijn in de kerk als instituut omdat te weinig werk wordt gemaakt van oecumene en vernieuwing. Misschien voelen we ons net als de Emmaüsgangers verslagen en ontredderd omdat we op de een of andere manier de financiële lasten voor ons mooie en dierbare kerkgebouw niet meer aan kunnen. Misschien herkennen we de Emmaüsgangers in bootvluchtelingen, in Oekraïners die hun land ontvlucht zijn, in mensen die in toenemende mate afhankelijk zijn van de voedselbank of de dupe zijn van de toeslagenaffaire.

Terug naar het Evangelieverhaal. De twee ontgoochelde leerlingen van Jezus hebben, zo blijkt, de hoop begraven op een betere toekomst in vrijheid. Een beter toekomst in vrijheid, want ze hadden van hun Messias verwacht dat die hun land van het juk van de Romeinen zou bevrijden. Tijdens de tocht naar Emmaüs proberen ze hun verdriet en teleurstelling een plaats te geven. Maar toch, ondanks dat waren ze niet onverschillig voor medereizigers op hun weg. Ze laten een vreemdeling toe die met hen meeloopt en geduldig luistert naar hun verhaal vol van frustraties. Hoe vergaat dat ons? Laten wij vreemdelingen toe op onze levensweg of sluiten we ons hiervan af? De twee Emmaüsgangers sluiten zich dus niet af maar delen hun pijn. Misschien herkennen we dat. Soms is het gemakkelijker een vreemde meer toe te vertrouwen

dan aan een directe naaste, omdat we ons groot willen houden of omdat we onze naasten niet willen opzadelen met ons ongemak. Durven wij onze pijn en kwetsbaarheid te delen?

In het Evangelieverhaal wordt ons direct duidelijk gemaakt dat we in die betrokken vreemdeling Jezus mogen herkennen. Opvallend is dat zijn leerlingen Hem niet als zodanig herkennen. De evangelist maakt zo duidelijk dat de verschijning en aanwezigheid van Jezus heel anders is dan voorheen. Ook al zijn de Emmaüsgangers in eerste instantie als het ware verblind door hun ontgoocheling, wel ervaren ze bij die onverwachte tochtgenoot aandacht, troost en bemoediging, omdat de vreemdeling die met hen meeloopt een nieuw licht op de gebeurtenis in Jeruzalem en de Messias laat schijnen. Dit doet Hij o.a., door verhalen uit de Schrift aan te halen. Verhalen waarin, telkens als de situatie uitzichtloos leek, de Eeuwige zijn uitverkoren volk hielp aan bevrijding, nieuw land en nieuw leven.

De vreemdeling maakt de Emmaüsgangers ook duidelijk dat de Messias die in de geschriften aangekondigd wordt, niet zozeer een politieke vrijheidsstrijder is, maar veel meer een profeet die zich om de kwetsbaarheid van mensen bekommert en zich voor hen opoffert, om zo de God die Liefde is te openbaren. Zo groeit er een vertrouwelijke band tussen de Emmaüsgangers en de vreemdeling. De twee leerlingen nodigen Hem dan ook uit bij hen te overnachten en samen de maaltijd te nuttigen. Bij de maaltijd, als Hij het brood breekt en de zegen uitspreekt, worden hun ogen geopend en herkennen ze in die vreemdeling Jezus, de ware Messias.

Op het moment dat de twee leerlingen Jezus als de Levende herkennen, verdwijnt Hij voor hun ogen. Zo maakt de Evangelist duidelijk dat de twee leerlingen op hun tocht van Jeruzalem naar Emmaüs vooral een reis in geloof maken, waarin ze ontdekken dat het gedachtengoed en de inspiratie van de Verrezenen springlevend zijn. Als ze dat ontdekken hebben ze met vernieuwde hoop weer terug naar Jeruzalem om van hun geloof te getuigen.

Net als de Emmaüsgangers zijn ook wij onderweg van Jeruzalem naar Emmaüs, als we tegenslag en twijfel te verwerken hebben; of weer van Emmaüs terug naar Jeruzalem, als we hoop en inspiratie hervonden hebben. Op die pelgrimstocht zijn we vaak op weg naar onszelf, naar wat ons drijft, en naar medereizigers die zin aan ons leven geven. We zijn dan als het ware op zoek naar dat spreekwoordelijk vuur in ons hart, dat verbinding met de ander en de Eeuwige aanwakkert en dat ons levend houdt.

Het verhaal van de Emmaüsgangers is dus een Paasverhaal bij uitstek. Dit verhaal getuigt niet alleen van de opstanding van Jezus, maar ook dat wij zelf dodelijke en uitzichtloze situaties kunnen overwinnen als we gesterkt door zijn Blijde Boodschap onze levensweg vervolgen. Dit alles in het besef dat we gedurende onze pelgrimstocht door het leven erop mogen vertrouwen dat de verrezen Jezus telkens als inspiratie en in medemensen met ons meetrekt.